

« crificii nomina, illud est antiquissimum et apud Latinos usitatus atque frequentius, *Missa*, quod quidem (sicut et Christiana fides profitetur) ex Hebraica vel Chaldaica Nomenclatura acceptum esse videtur; quod enim in nostra Vulgata legitur, spontanea ob atio, Hebraice et Chaldaice dicitur *Missah*, quam offerebant Douino in gratia rum actionem de fructibus terræ, quæ eo vescebantur in templo cum recordatione præterea servitutis et ab eadem liberationis. Quæ quidem omnia cum optimo convenientia Christo instituto sacrificio, eo potius majores nostri usi sunt nomine, quam cujuspiam alterius sacrificii, nam et ea potissimum ratione ab illis id factum esse videtur, quod spontanea recolatur prima illa sui ipsius a Domino Jesu Christo facta oblatio, de qua Isaías: *Oblatus est, quia ipse voluit*; et Dominus de se ipso: *Potestatem habeo ponendi animam meam et potestatem habeo iterum sumendi eam*. Sane quidem creditur ejusmodi nomen ab ipsis Apostolis Petro et Paulo, ex Hebraicis fontibus traditum esse Romanis. Imo idem Baronius sacrificium hoc ab ipsis Romanæ Ecclesiæ principiis *Missam* appellatum fuisse probare satagit, inquiens: « Ea voce usa videtur suo ipsius exordio Romana Ecclesia; nam Pius Papa, proximus Apostolorum temporibus, scribens ad Justum episcopum Vienensem, idem sacrificium *Missam* vocat. » Quam eamdem *Missæ* denominationem sanctus quoque Isidorus Hispalensis, ubi de *Officiis Ecclesiasticis* agit, his insinuat verbis: « Missa a voce *Missah*; » idque ex citato jam Deuteronomii et alio probat Leviticu textu, ubi novi sacrificii hujusmodi fit mentio: *Offeretis sacrificium novum Domino*. In quo nostrum utique figuratum fuit, vere novum, quia ut in primo discursu probatum est, in Ecclesia institutum fuit, ad novæ legis, gratiæ et Evangelicas fulerum; unde in festo corporis Christi canimus: « In hac mensa novi Regis, novum Pascha novæ legis, phase vetus terminat. » Et quidem si nomen *Missah* idem est quod *oblatio spontanea*, citra omne dubium nostro unice appropriatur sacrificio, cuius essentia specialiter in oblatione consistit et victimæ; qua de re Cardinalis Bellarmini placeat audire doctrinam: « Sacrificium *Missæ*, » inquit ille, « a tribus offertur; a Christo, ab Ecclesia, a ministro; sed non eodem modo; Christus enim offert ut primarius Sacerdos et offert per sacerdotem hominem, ut per suum proprium ministerium; Ecclesia non offert, ut sacerdos per ministerium, sed ut populus per sacerdotem. Itaque Christus per inferiorem offert, Ecclesia per superiorum, sacerdos enim quatenus talis, major est reliquo populo, quippe qui ut mediator quidam pro populo apud Deum intercedit, nec est

¹ S. ISID., I. de Offic. — ² LEVIT., XXIII, 16. — ³ BEL., I. II de Missa.

⁴ Trid. sess., c. 4. — ⁵ SALM., ib.

« proprie in ea re minister Ecclesiæ, sed Christi principialis. »

3. — Missam, ut alias diximus, certissimum est, quamdam oblationis, quam Redemptor noster de se ipso in crucis ara æterno Patri suo fecit, representationem esse, ideoque dum sacrificium hoc institueret, ipsum in passionis suæ memoriam a nobis celebrari præcepit. Hinc et omnes vestes atque ornamenta sacerdotalia hoc ipsum repræsentant mysterium. Et in primis, quidem amictus velum significat, quo Judæi vultum Christi velarunt, quando alapas ei impingentes, dicebant: *Prophetiza quis est, qui te percussit?* Alba candidam denotat vestem, qua ipsum ludibrio induit Herodes. Cingulum, aut prima ligamina seu funes, quibus dum caperetur, ligatus fuit, aut flagella significat, quibus cæsus est. Manipulus secunda exprimit vincula, quibus ad columnam constrictus fuit. Stola ultimos indicat funes, quibus collum ejus ligaverunt impii, dum in Calvarium duceretur crucifigendus. Planeta vestis est expressiva purpureæ, quam per opprobrium portavit; vel sicuti aliis placet, tunicæ signum est inconveniens, qua, dum in patibulum elevandus esset, spoliatus fuit. Cruces et signa, quæ Sacerdos super hostiam et calicem facit multiplicatatem et varietatem representant cruciatum, quos pro nobis subiit in Calvario. Hostiæ calicisque elevatio post consecrationem, nobis in memoriam revocant, quando in patibulo suspensus in aera sublimatus fuit, ut videretur ab omnibus. Verum enim vero ut oblationis et sacrificii hujus incruenti significationem, mysteriumque magis penetrans, sciendum, Missam idem omnino esse cum sacrificio illo, quod in Calvario oblatum, idem namque Dei Filius, qui ibi se Patri obtulit, idem inquam, omnino in Missa ob eumdem finem atque effectum offertur quotidie, dicente Concilio Tridentino. « Is igitur Deus et Dominus noster, et si semel se ipsum in ara crucis, morte intercedente, Deo Patri oblatus erat, ut æternam illic redemptionem operaretur, quia tamen per mortem sacerdotium ejus non erat extinguendum, ut dilectæ sponsæ suæ Ecclesiæ visibile sicut hominum natura exigit, relinqueret sacrificium, quo eruentum illud semel in cruce peragendum representaretur, corpus et sanguinem suum sub speciebus panis et vini Deo Patri obtuli. »

4. — Salmeron etiam, cur sacrificium hoc Missa appellatur, in hæc verba assignat rationem: « Non involvam silentio ipsam vocem *Missæ*, quæ vox, vel Hebræa est, ut multi volunt, vel Latina. Qui Hebræam esse vocem tuentur, *Missæ* nomen a verbo, *mas*, sive *masas* derivant, quod est pensio nem, vectigal, tributum vel munus personale pendere; vel a verbo *Neza*, quod significat lega-

tionem pensi, unde illud, *elevatio manuum mearum sacrificium vespertinum*, non solum enim Christus elevatus fuit in cruce, sed etiam in Eucharistia a sacerdote super capita erigitur. »

5. — S. Isidorus de origine Missæ disserens, jama primis Ecclesiæ sæculis usitatum fuisse referit, ut Diaconus alta voce intonaret: *Ite, Missa est*. Ita enim scribit¹: « *Missa* tempore sacrificii est, quando catechumeni foras mittuntur, clamante *Levita*: Si quis catechumenus remansit, exeat foras et inde Missa, quia sacramentis altaris interesse non possunt, qui nondum regenerati noscuntur. » Etenim magis præcipua Missæ pars incipit ab offertorio usque ad *Pater noster*; eaque Missa sacrificii appellatur, ad quam soli Christiani intervenire possunt. Et ideo Diaconus ex pulpito præcipere solebat, ut catechumeni ante offertorium discederent et tunc dicebatur: *Ite, Missa est*; quasi diceretur: Abite, discedite, quia Missa, id est, sacrificium jam inchoatur, cui vobis assistere non licet. Estque hæc pars Missæ præcipua, in qua fit consecratio et quod consecratum est, offertur.

6. — Alcuinus prædictis verbis, *Ite, Missa est*, aliam adhibet interpretationem, inquiens²: « *Finitis omnibus astanti et observanti populo absolutione latio datur, inclamante Diacono: Ite, Missa est*, *Missa ergo nihil aliud intelligitur, quam dimissio, id est absolutio, quam celebratis omnibus tunc Diaconus pronunciat, cum populus a solemnis observatione dimittitur. Vel Missa est, id est directa, sive missa est, id est perfecta est pro nobis oblatio et oratio.* »

7. — S. Bonaventura pariter hujus nominis mysteria examinans inquit³: « Quæritur circa hæc verba S. Augustini, quare *Missa* sic nominetur et si in omni sacrificio mittatur hostia? Respondeo: *Missa* dicitur, quia mittitur cœlestis ille missus (sicut exponit Innocentius) est magni consilii Angelus. Iste mittitur ad conserandum, quia iste est sacerdos invisibilis, quia consecrat et conficit hoc Sacramentum ubique conficiatur. » Confirmatque haec dicta, auctoritate Hugonis de S. Victore ita seribentis⁴: « *Ista hostia sacra missa vocari potest, quia transmissa est, primum scilicet a Patre, ut esset nobiscum, postea a nobis Patri, ut apud Patrem pro nobis intercederet.* Primum a Patre nobis mittitur per Incarnationem. Secundum a nobis Patri per Passionem. Similiter in Sacramento. Primum a Patre nobis per sanctificationem, quia nobiscum esse incepit, postea a nobis Patri per oblationem, quia pro nobis intercedit. » Idem Seraphicus Doctor alibi de expositione *Missæ* tractans, idipsum confirmat in hæc verba⁵: « Dicitur autem *Missa* a mittendo et

¹ S. ISID., I. VI Orig. — ² ALCUIN., I. de div. offic. — ³ S. BON., I. IV Sent., dist. 13. — ⁴ HUGO A S. VICTORE, p. 9, c. 14. — ⁵ S. BON., ib., c. 2.

« repræsentat legationem inter homines et Deum. Deus enim mittit Filium suum Christum in altari et iterum mittit Ecclesia fidelis eumdem Christum ad Patrem, ut pro peccatoribus intercedat. » Et vero quoniam modo Mundus ab ira et justitia Dei, per continuam et nunquam intermissionem innumerabilium criminum nostrorum multitudinem irritata, immunit esse possit, quo mihius per ejus immissa fulmina interiret, nisi Ecclesia iugi hoc sacrificio quotidie uteretur, in quo Æterno Patri suum transmittit Unigenitum, qui illum nobis placatum reddat et propitium? Ideo Ecclesia in oratione quadam ita orat: « Oblatum tibi Domine sacrificium, vivificet nos semper et muniat; » est enim sacrificium hoc velut propugnaculum et munimentum quoddam, quod nos ab armis juste irascentis Dei tueretur, et defendit, siquidem qui in eo offertur, est ille, de quo S. Joannes ait⁶: *Advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum*. Unde Ecclesia hoc sacrificium offerens, velut legationem mittens, rogat ea quæ pacis sunt⁷: ac proinde priusquam sacerdos se communicet et hostiam oblatam et consecratam consumat, pectus suum percutiens, in hæc verba prorumpit: *Agnus Dei, que tollis peccata mundi, dona nobis pacem*. Christus enim in hostia existens, velut Angelus pacis ad Æternum Patrem in cœlum a nobis missus, cum ipso nos perfecte reconciliat⁸: *Ipse enim est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed et pro totius mundi*.

8. — Auctor quidam orationum illarum, quæ in missa recitatæ collectæ vocitantur, originem observans, inquit: « Nomen inde ductum, quod sacerdos legatione fungens apud Deum pro populo, omnium petitiones hujusmodi orationibus colligat et eidem Numini repræsentet. » Hoc enim est æterni Sacerdotis Christi, qui principalis est offerens, munus et opus, quod scilicet supplicationes nostras in cœlum deserat et representet, ut ab Æterno Patre favorabili rescripto subsignentur; et ideo sacrificium hoc non solum est propitiatorium, sed etiam impetratorium, Alcuinus in eodem loco, de divinis officiis agens, ita scribit⁹: « *Missæ* dicitur, quasi transmissa, vel quasi transmissio eo quod populus fidelis de suis meritis non praesumens, preces et oblationes, quas Deo omnipotenti offerre desiderat, per ministerium et orationem sacerdotis ad Deum transmittat, quem mediatores inter se et illum esse cognoscit, confidens per ejus orationem, atque intercessio nem a malis omnibus liberari, atque Creatori suo reconciliari et omnibus corroborari. Alio modo potest dici *Missæ*, eo quod nos mittat ad Deum. » Cum enim inter nos et Deum infinita sit distantia et creatura a Creatore plus distet, quam cœlum a terra, Incarnata Sapientia modum adin-

⁶ I JOAN., II, 1. — ⁷ LUC., XIV, 21. — ⁸ I JOAN., II, 2. — ⁹ ALCUIN., ib.

venit, quo humanitas nostra per hoc sacrificium et Sacramentum in ejus propria persona, qui se hac nostra mortali carne vestire dignatus fuit, Aeterno Patri suo transmitti possit; idque sit, dum in Missa ad nostram utilitatem sacrificatur et offertur, idque non somel, vel sèpius, sed sine intermissione. Considerari quoque meretur dictio hæc, *Angelus*; cum enim hæc idem significet, quod missus, prout ex verbis canonis colligitur, videtur, quod Angelus quidam de celo mittatur ad altare, qui sacrificium incruentum coram throno Dei deferat et præsentet; unde Ecclesia hunc in modum orat: « Jube hæc perferri per manus S. Angeli tui in sublime altare tuum, in conspectu divinæ Majestatis tuæ. » Porro arca, ex aliqua parte, hujus nostri sacrificii

erat figura, quia in ipsa recludebatur manna et super ipsam pendebat propitiatorium; non sine causa vero in cortinis quæ arcum adornabant, effigiat erant Angeli, siquidem hi turmatim altare cingunt et sacratissimæ illi hostiæ obsequuntur reverenter. Suarez post relatas multas circa hoc nomen, *Missa*, opiniones, dubium hoc resolvens, concludit: « Hanc vocem esse latinam a verbo « mitto, ita ut missa dicatur, quia oblatio sacrificii « ad Deum mittitur et missa est; vel quia Deus ad « nos mittit hostiam hujus sacrificii, quam nos ad « ipsum iterum per sacerdotem in sacrificio remittimus, juxta illius quod in Canone Missæ dicitur: « Jube hæc perferri per manus S. Angeli tui in « sublime altare tuum. »

TRACTATUS SECUNDUS

DE EUCHARISTIA ET COMMUNIONE

DISCURSUS I

EUCHARISTIA AD ECCLESIA FULCIMENTUM, AD MULTIPLICANDAM, ET STABILIENDAM POPULORUM FIDEM, CONTRA HÆRESIM INSTITUTA FUIT.

IDEA SERMONIS.—1. Benedictio Isaac figuravit S. Eucharistiam. Hæc est fundamentum Ecclesiae.—2. Per illam viget et viret Christiana religio.—3. Per S. Eucharistiam firmatur mundus. Est anis nos confirmans. Est baculus cui innititur.—4. Hoc Sacramento deficiente vacillaret Ecclesia.—5. Cœlum et terra concertarunt utrū deberetur possessio Corporis Christi.—6. Per Eucharistiam multiplicantur fideles in Ecclesia.—7. Ingeniosa hujus multiplicationis eruunt ex speciebus Eucharistiae. Eucharistia sanctificat omnia alia Sacra menta.—8. Hoc Sacramento sublativo, merus esset error et infidelitas in Ecclesia.—9. Hoc Sacramentum institutum est ad destruendas haereses. 10. Praeclarum exemplum Francisci I Reg. Franciae.

Frumento et vino stabilivi eum, Genes., xxvii, 37.

1. — Ecclesiæ augmentum, solidumque populi Christiani fundamentum, Eucharistiae ascribamus oportet, ideoque tot ante institutionem ejus sæculis oraculum celeste per Isaac de Jacobo Patriarcha tractans predixerat, inquiens: *Frumenta, et vino stabilivi eum*. Jacob, si S. Hyppolito martyri quem SS. Isidorus, et Hieronymus sequuntur, credimus, Ecclesiam, et fidelem significat populum: « Jacob « portat imaginem Ecclesiae, » inquit Carthusianus¹:

¹ DION. CART., ib.

nunc igitur ad immediate preecedentem eidem datum nos reflectamus benedictionem²; *det tibi Deus abundantiam frumenti, et vini.* « Hæc est multi-tudo, » inquit Glossa, « quam colligit de Sacramento Corporis, et Sanguinis; » quia ut dicimus infra, virtus Sacramenti Altaris, et fideles multiplicat, et populos ad fidem convertit, et sublime stabilit Ecclesiæ ædificium. Notandum autem, quod non sine mysterio in spiritu propheticus Isaac, post adductam Eucharistiae sub panis et vini speciebus instituendæ mentionem, etc. immediate suljunxit: *Serviant tibi populi, et adorent tribus*. Ubi Cajetanus ita discurrevit³: « adorent, honorationem si-gnificat, actu incurvandi seipsum, » cultus enim hic est latriæ, qui Cœlesti huic pani exhibetur. Isaac igitur, ex instincto divino loquens, cum diceret: *Frumento, et vino stabilivi eum*, ex mente S. Paschasi⁴, in sensu mystico prophetizans, asserere voluit, populum Christianum Corporis, et Sanguinis mei dono stabilivi: « Hoc est aperte dicere: « firmavi cum pane Corporis Christi, et vino Sanguinis. » Quem sensum longe clarius nobis expressit Albertus Magnus dum eumdem textum in tractatu de Eucharistiae Sacramento explicat in hæc verba⁵: « Stabilivi eum, quia tota domus Jacob « id est, Ecclesia fundata est super hoc sacramento « frumenti, et vini, quia materia in eo est frumenti et vini; » cui veritati omnium SS. Do-

¹ GEN., XXVII, 28. — ² CAJET., ib. — ³ S. PASCHAS., de Corp. et Sanguin. — ⁴ ALB. MAGN., t. II de Euchar.

DE EUCHARISTIA ET COMMUNIONE, DISC. I.

ctorum, quotquot examinare voluerimus, conformes ostendemus sententias.

2. — Doctor Seraphicus de præparatione ad missæ sacrificium necessaria tractans, has sacramenta præsenti tribuit laudes⁶: « Per hoc stat « Ecclesia, viget Christiana Religio, et divinus cul-tus. » Rupertus Abbas de officiis divinis tractans, ubi sacrosancti hujus mysterii ingerit mentionem, de quo Salvator ait: *Hoc facite in meam commemorationem*, ita discurrit⁷: « Calente memoria tam « celebri, perstat superfundamentum tuum ædi-ficium fidei. » Inimicus enim infernalis omnes « adhibuit machinas ad evertendum, duodecim Apostolis, de quibus canimus: « Isti sunt, qui vi-ventes in carne plantaverunt Ecclesiam sanguine « suo, » innixam atque erectam Christi Ecclesiam; « ast quando putatis vel insolentissime suas applicasse vires, in extremum ejusdem exterminium? In ultima cena, quando divinus hic panis institutus fuit, quando pariter ad S. Petrum Ecclesiae caput et in quo tanquam in solidissima petra ingentem hanc fabricam erexit. Salvator ait⁸: *Ecce Satan expeditiv vos, ut cribraret sicut triticum, ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua;* id quod Christus ad ipsum dixit paulo post institutum sub speciebus sacramentalibus Eucharistiam.

3. — Novum sacramento huic encomium tribuit Timotheus presbyter Hierosolymitanus, inquiens⁹: « Divinæ ac mysticæ mensæ operam demus, per « quam mundus firmatur, per quam terrarum orbis « consistit. » Quod idem pœconium in auro libello suo eidem attribuit sacramento V. Thomas a Kempis inquiens¹⁰: « Dolendum valde, quod multi pa-rum hoc salutare mysterium advertunt, quod « cœlum laetificat, et mundum conservat uni-versam. » Quod idem mysterium in spiritu propheticus contemplans Psalmista, quali cum titulo illud honorasse arbitramini? Nimurum Firmamenti, artifex etenim supremus excelsam empyrei, et firmanenti molem construxerat: *Creavit Deus cœlum, dixit quoque, fiat firmamentum.* Postea in sœculorum progressu terram fortificaturus, ne aberraret, nouum illi contulit spirituale, et mysticum firmamen-tum, meminimus supra, scilicet frumento, et vino stabilivi eum, cuius firmamenti stabilitatem regius Vates prosequitur latius, quando excelsam gloriam, et felicissimus Christi in Ecclesia commemorans progressus inquit¹¹: *Dominabitur a mari usque ad mare; coram illo procident Æthiopes; reges Tharsis, et Insulæ munera offerent, adorabunt eum omnes reges terræ, omnes gentes servient ei, adorabunt de ipso semper, tota die benedicent ei.* Cujus gloriiosi adeo stabilimenti rationem assignaturus prosequi-

¹ S. BON., t. VII de pœpar. ad Miss. — ² RUP. ABB., t. II de Offic. — ³ LUC., XXII, 31. — ⁴ TIMOTH., Presbyt. Hier., or. de Proph. Simeonis. — ⁵ V. THOM. A KEMP., IV, c. 1. — ⁶ GEN., I, 1. — ⁷ Ps. LXXI, 4.

tur dicens: *et erit firmamentum in terra in summis montium; quæ hæc montium cacumina? qui montes isti?* Lyranus respondet¹²: « Sacerdotes sunt « montes Ecclesiæ. » Sed quæ montes inter et firmamentum connexio? idem auctor pro firmamen-tum, vertendum auctumatum frumentum super capita elevat; super sacerdotum enim capita quotidie elevatum adoramus electorum frumentum; quo fine antiquorum Rabinorum a Galatino citatam refert opinionem, qui pro firmamentum, placentam interpretati sunt. Rabini, qui ante Christi vixere adven-tum, conformiter Scripturæ sacrae omnia tandem sacrificia finienda, unicunque eis, a Davide prædictum, successum prædicere sacrificium; qui iidem cum Lyrano pro verbo montes, sacerdotes Iegendum auctumarunt. Porro dictum nomen firmamentum, convenientissime, ut idem David alibi attestatur, accommodatur frumento, ait enim: *Omne firmamentum Panis contivit.* Et alibi¹³: *Panie cor hominis confirmet.* Specialius autem Eucharistiae competit firmamenti nomen, siquidem ut firmamentum Ecclesiam sustinet, dicens Seraphico¹⁴: *Per hoc stat Ecclesia.* Porro vivacissima figurarum omnium sacramenti hujus extitit agnus Paschalis; dicente Doctore Angelico¹⁵: « In figuris præsignatur, « agnus Paschæ deputatur; » quem Deus olim manducari voluit baculis in manus assumptis; mys-terium ne penetrastis, inquit Abulensis¹⁶? « Per « baculum designatur conditio Eucharistiae, quia « sicut baculus est id, super quod aliquis se potest « firmare, ita Eucharistia est firmamentum nos-trum. »

4. — Rupertus Abbas ad periculum se reflectit vacillationis præsentissimæ, quod sublimi ædificio Ecclesiae immiseret, si sacramenti hujus desiceret adminiculum; ideoque de Eucharistia sub nomine memorialis passionis, et sacrificii increanti agens, concludit: « Aufer a cœtu Ecclesiae quotidianas « Salvatoris nostri hujusmodi exequias, et vide « quam merito dicat ipse Salvator, quæ utilitas in « sanguine meo? refrigerante enim ea, quæ hæc « modo nunc ubique calet ejus memoria, refrigerescet « universa charitas, muta erit fides, claudicabit « spes, conticescat magnus ille clamor sanguinis « justi Abel. » Supremum SS. Triados decreverat consistorium, ut Verbum incarnatum, consummata Redemptio humana, cum corpore suo glorificatum ascenderet in cœlum; ast altera ex parte cum Ecclesiam suam hic in terris stabilire, et ad fidem suam omnes attrahere vellet gentes, summe huic operi necessariam cognoscet esse corporalem sacratissimæ humanitatis præsentiam; ut igitur illi suffragaretur, nec alteri desiceret parti, hanc Sapientia incarnata invenit methodum, a S. Pas-

⁸ LYRAN., ib. — ⁹ Ps. CIV, 16. — ¹⁰ Ps. CIII, 15. — ¹¹ S. THOM., ib. — ¹² S. BONAV., ib. — ¹³ ABUL., in c. XXV, Matt.